

Bijlage HAVO

2025

tijdvak 2

maatschappijwetenschappen

Bronnenboekje

Opgave 1 Vechtafspraken

tekst 1

Deelnemers aan vechtafspraken treden steeds vaker in de openbaarheid

(...) In 2017 publiceerde het onderzoeksprogramma Politie en Wetenschap het eerste onderzoek van Bureau Beke op het terrein van vechtafspraken. Dat was destijds de eerste wetenschappelijke publicatie in Europa die zich richtte op een opmerkelijk fenomeen: hooligans¹⁾ die afspraken maken om te gaan vechten. Het was een inkijk in een wereld waarin mannen met elkaar afspreken om in bossen of op industrieterreinen met elkaar op de vuist te gaan. De vechtafspraken bleken voorzien te zijn van regels, een competitiereglement en een scheidsrechter. Vreemd wellicht, maar het speelde zich af op afgelegen locaties waardoor onschuldige omstanders hier geen last van hadden. (...)

De situatie is nu zorgelijker

De uitkomsten van dit nieuwe onderzoek stemmen (...) tot grotere zorg: de groepen (...) zijn in coronatijd ook actief geworden bij politieke demonstraties en groeien uit tot een bedreiging voor de openbare veiligheid. (...) Daarnaast blijken de vechtgroepen ook steeds vaker het

gevecht aan te gaan met de Mobiele Eenheid²⁾. (...)

Ingrijpen of niet?

Het blijft steeds een afweging of het verstandiger is om de vechtgroepen hun gang te laten gaan zo lang zij niet in het publieke domein vechten. De hogere mate van georganiseerdheid en professionaliteit zorgen ervoor dat de tendens sinds 2017 aan het veranderen is, omdat dit fenomeen een gevaar begint te vormen voor de politie en burgers. Daarnaast komen ook steeds vaker zogenoemde Hit-and-Run acties voor. Het betreft aanvallen op andere vechtgroepen die van tevoren niet zijn afgesproken en waar geen spelregels gelden, waardoor er dus ook wapens gebruikt worden. Deze vinden plaats in de openbare ruimte – zoals in woonwijken en uitgaanscentra – waar de vechtgroepen niet zijn afgezonderd van onschuldige burgers en ondernemers, die er zodoende bij betrokken kunnen raken en slachtoffer kunnen worden van het geweld. (...)

bron: politieenwetenschap.nl, 2022

noot 1 hooligans = relschoppers; mensen die meedoen aan georganiseerd geweld dat in groepsverband wordt gepleegd

noot 2 Mobiele Eenheid (ME) = eenheid van de politie met als taak verstoringen van de openbare orde te voorkomen of te bestrijden

tekst 2

Informatie over vechtafspraken en de strategie van de politie

(...) De informatiepositie van de politie ten aanzien van vechtafspraken is beperkt. De politie focust zich in en rondom het stadion
5 dan ook op signalen die kunnen duiden op een geplande vechtafspraak. (...) Wanneer dergelijke informatie bekend is, blijkt uit (...) interviews dat de strategie
10 verschillend is tussen de verschillende politieteams. Over het algemeen zijn er twee strategieën van elkaar te onderscheiden. Allereerst kan er voor worden
15 gekozen om een vechtafspraak stuk te maken indien bekend is dat deze

plaats gaat vinden. Hiervoor probeert de politie aanwezig te zijn op de betreffende locatie, bijvoorbeeld door
20 te posten op verscheidene stations in de stad (...). (...) De tweede strategie betreft het inzichtelijk maken welke personen participeren in de vechtafspraken en hen op heterdaad
25 aanhouden. Er wordt dan gekozen om de vechtafspraak door te laten gaan om vervolgens herkenningen te doen op basis van observaties, foto's en films. (...) Door deze werkwijze
30 zijn er al een aantal mannen veroordeeld voor strafbare feiten wat zijn weerslag heeft op anderen.

bron: Wolsink & Ferwerda, 2022

Opgave 2 Hippies en hun pensioen

tekst 3

Hippies in de Peel

De hippies. Zo noemden de
dorpelingen ons. Wij kwamen vanuit
Amsterdam naar Neerkant, Brabant.
Lang haar, Spaanse laarzen,
5 Afghaanse jassen. We speelden
muziek (...) op Vietnam
demonstraties (...). Lief zijn voor
elkaar. Want het was de tijd van de
flowerpower, als reactie op de
10 toenemende verstarring in de
samenleving, op de koude oorlog en
de verschroeiende oorlog in Vietnam.
De jeugd wilde het anders. Mooie
idealen. Iedereen vrij. Make love not
15 war. Popfestivals ontstonden, waar
duizenden langharigen bij elkaar
kwamen. Flight to Lowlands
Paradise, Kratingen, Pinkpop. (...)

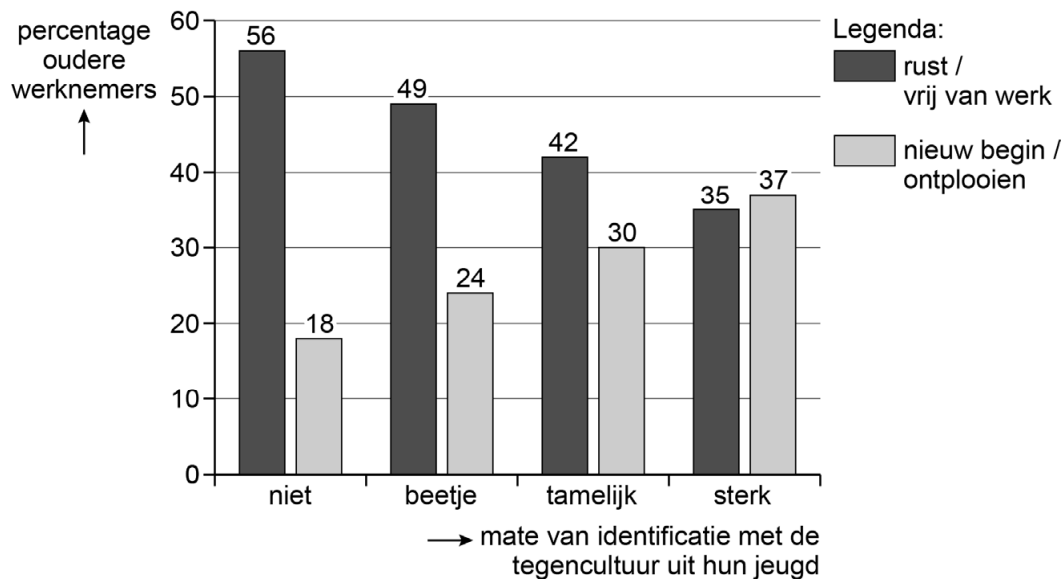
Het was 1970 en ik was
20 eenentwintig. Geboren en getogen in
Amsterdam, een keurige jongen op
het gymnasium, maar mijn studie
strandde in de muziek. Met de
muziek mee. Naar de Peel, om er in
25 een commune¹⁾ te wonen. (...) De
plaatselijke bewoners vonden ons
raar en griezelig. Wij waren een
bezienswaardigheid. Op zondag
kwamen ze bij bosjes tegelijk naar
30 ons kijken, als hielden wij open dag.
Ze gingen zitten op de matrassen en
de kleedjes op de grond en keken
hun ogen uit. Wij schonken thee. Dan
stapten ze weer op. Ze vonden ons
35 knettergek, maar niet onaardig. (...)

bron: Ernst Jansz, 2010

noot 1 commune = woongemeenschap waarin mensen in een groep samenwonen en leven

figuur 1

“Waar denken oudere werknemers (60-65 jaar) aan bij hun toekomstige pensioen?” gerangschikt naar identificatie met de tegencultuur uit hun jeugd (jaren '60 en '70), 2015 (N=6024)

bron: Stichting Cito – Demos, NIDI – 2022

Toelichting

De mate van identificatie van de oudere werknemers met de tegencultuur uit hun jeugd is gemeten op een vierpuntsschaal. De antwoordmogelijkheden waren: sterk, tamelijk, een beetje en niet. Om de identificatie met de tegencultuur te meten, is aan de respondenten gevraagd in hoeverre zij zich in hun jeugd identificeerden met kenmerken uit de jaren zestig en zeventig van de vorige eeuw, zoals hippiecultuur, protestgeneratie, individualisme, feminisme en alternatieve leefstijlen.

Uit de figuur is af te lezen dat 56 procent van oudere werknemers uit de categorie die zich niet identificeert met de tegencultuur uit hun jeugd, de periode na het pensioen ziet als een tijd waarin ze rustig aan kunnen doen en niet meer hoeven te werken.

Opgave 3 Jongerenpartij

tekst 4

Jacht op jonge kiezer geopend

“Er is een partij voor de dieren, ouderen en gelovigen. Maar een jongerenpartij kennen we niet. De tijd is er nu rijp voor”, zegt Daniël van Duijn, lijsttrekker van De Jongerenpartij. “De machteloosheid bij jongeren is groter dan ooit door corona.”¹⁾ Heeft de partij kans van slagen? (...)

10 “Jongeren gaan van heel veel problemen last krijgen waar de huidige politici niets aan doen”, zegt Daniël van Duijn. De kersverse lijsttrekker van De Jongeren Partij
15 (DJP) somt een rijtje op: “Denk aan woningnood. Moeite om een baan te krijgen. Groeiende eenzaamheid. En jongeren worden onevenredig hard geraakt door de coronamaatregelen.
20 Daar gaan wij wat aan doen.”

Aan enthousiasme ontbreekt het de 29-jarige Van Duijn niet. En ook niet aan goede kuiten. Acht dagen lang fietst de lijsttrekker door het land om
25 de jongere kiezer te ontmoeten. “Ik ga 800 kilometer fietsen om gesprekken te voeren. Van studenten tot relschoppers.” En natuurlijk gaat hij de jongeren ervan overtuigen dat
30 ze naar de stembus moeten voor de Tweede Kamerverkiezingen. “Het liefst een stem op mijn partij. Maar belangrijker is dat ze gaan stemmen.” (...)

[Jongeren zijn] relatief slechte
35 stemmers. Elke verkiezing opnieuw blijkt dat jongeren tussen de 18 en 24

jaar van alle leeftijdscategorieën het minst stemmen. Ondanks de hoge opkomst bij de Tweede

40 Kamerverkiezingen van 2017 (ruim 80 procent) bleef een op de drie jonge stemmers thuis, blijkt uit cijfers van onderzoeksbureau Ipsos. (...)

Lijsttrekker Van Duijn beseft dat.

45 Vanwege corona denkt hij zelfs dat jongeren nog minder interesse hebben in politiek. “Vanwege corona zijn de scholen dicht en worden ze minder met politiek geconfronteerd.
50 Veel jongeren zijn wel klaar met het nieuws, omdat het alleen maar over corona gaat.” Aan de andere kant: de behoefte om serieus genomen te worden groeit. Volgens Van Duijn is
55 de afstand tussen de Tweede Kamer en jongeren groot. “Neem de gemiddelde leeftijd in de Kamer. Die is 47 jaar. Er is maar één Kamerlid onder de 30. De onderwerpen zijn
60 vaak ook oubollig en worden vanuit een verouderde visie behandeld.” (...)

Hij gelooft in zijn verkiezingsprogramma dat hij na gesprekken met studenten-
65 verenigingen en jongeren uit Amsterdam-Zuidoost heeft gemaakt. (...) “We zijn (...) voor een basisbeurs. Betaalde stages en werkervaringsplekken. Een forse
70 boete op etnisch profileren en een minister voor gelijke behandeling.” (...)

bron: RTL Nieuws, 2021

noot 1 Begin 2021 was het coronavirus volop aanwezig en waren er veel beperkende coronamaatregelen in de maatschappij.

Opgave 4 Schoolbussen in Toulouse

tekst 5

Frans schoolbusproject biedt hoop voor buitenwijken van Toulouse

In drie grote woonwijken aan de rand van Toulouse wonen ongeveer 30.000 mensen. Deze wijken worden beschouwd als behorend tot de armste stadswijken van Zuid-Frankrijk. Maar elke ochtend, van maandag tot vrijdag, nemen zij deel aan een opmerkelijk sociaal project. De twee belangrijkste scholen in deze wijken hadden de slechtste schoolprestaties van de Haute Garonne, het departement¹⁾ waartoe Toulouse, de vierde stad van Frankrijk, behoort. (...) Vier jaar geleden besloten de plaatselijke autoriteiten deze scholen te sluiten en de leerlingen met bussen naar scholen in het welvarende stadscentrum te brengen. (...) De man achter het project is Georges Méric, de centrumlinkse voorzitter van het departementsbestuur. "Door sociale integratie kunnen deze kinderen beter slagen op school", zegt hij. (...)

Om zeven uur is het nog donker in de wijken, maar een groepje kinderen komt met rugzakken uit de schaduw van de flatgebouwen tevoorschijn en wacht bij verschillende opstapplaatsen op de bus. (...) In elke bus bevindt zich een welzijnswerker om eventuele problemen op te lossen en te overleggen met schoolpersoneel en

ouders. In één bus zorgt Laounia Benguetaib voor een militaire discipline. De jongens moeten hun capuchon afdoen, hun telefoon uitzetten en hun gordel omhouden. Zij maakt al sinds de start deel uit van het project: "Het is geweldig, de kinderen zijn er inmiddels aan gewend, zijn goed geïntegreerd in hun nieuwe scholen en hebben nieuwe vrienden gemaakt buiten hun eigen wijk. Ze hebben erg veel geluk." (...)

Voordat de bussen werden ingezet, bedroeg het percentage voortijdige schoolverlaters na het Brevet, het Franse diploma voor 15-jarigen, bijna 50%. Het ligt nu onder de 6% en de cijfers van deze leerlingen zijn met bijna 15% verbeterd. "Het busvervoer is onmisbaar geworden, omdat het de integratie bevordert", zegt Bernard Vigouroux, directeur van de Michelet-school in het stadscentrum (...). Veel kinderen uit armere leefmilieus hebben geen stabiele gezinssituatie die hen aanmoedigt om te presteren, vertelt hij, maar het busproject helpt iedereen. "Leerlingen uit de verschillende gemeenschappen leren elkaars levensomstandigheden kennen en ondersteunen elkaar. Ze werken in groepen en dat pakt heel positief uit", zegt het schoolhoofd. (...)

bron: *bbc.com*, 2021

noot 1 departement = gebied, regio, provincie